

Thema: ‘De universiteit als onderneming’

Sub-thema: ‘De vrije onderzoeker als robot’

Een analyse over de rol die wetenschappelijk onderzoek inneemt in de samenleving op basis van de afhankelijkheid van onderzoek van hun financiële bronnen.

Hoe werkt de universiteit

Universiteit Utrecht, Instituut Taal-en Cultuurstudies

Naam: J. Ottjes

Studentnummer: 3476251

Datum: 16-03-2011

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. Financiering voor wetenschappelijk onderzoek	4
2.1 Van Humboldtmodel naar managementuniversiteit	
2.2 Financiering universitair onderzoek	
2.3 Financieringvormen	
2.4 Projectfinanciering	
3. Aanvraagproces van onderzoeksfinanciering	...
3.1 Laurens Hessels	
3.2 Karwan Fatah-Black	
3.3 Ozni Ozdil	
3.4 Sjoerd Keulen	
4. Conclusie	...
5. Bronnenlijst	...

1. Inleiding

Het onderzoek dat hier beschreven zal worden, zal een onderzoek zijn gericht op de afhankelijkheid van promovendi van geldstromen voor hun wetenschappelijk onderzoek. Het onderzoek zal zich onderscheiden in drie stappen.

- (1) Met het opstarten van het onderzoek zal eerst een korte historische inleiding worden gegeven met betrekking tot de uitoefening van wetenschappelijk onderzoek vanaf de 19^e eeuw. Vervolgens zal gekeken moeten worden naar de verschillen en overeenkomsten tussen de eerste, tweede en derde geldstroom. Daarbij komt een overzicht van de verhoudingen tussen de geldstromen op basis van hun geldverschaffing aan onderzoekers. Door middel van bronnenonderzoek zullen hier de onderlinge verhoudingen duidelijk gemaakt worden.
- (2) Deze verhouding zal haar invloed ook uitoefenen op de keuze van de onderzoek(st)er, de mogelijkheden en moeilijkheden tot het verkrijgen van financiële middelen. Via een methode van interviews kan er een beeld gevormd worden van het proces dat een onderzoek(st)er moet doorlopen om zijn/haar onderzoek te kunnen financieren. Er wordt hier gefocust op het gehele proces tijdens een promotieonderzoek om hieruit een beeld te kunnen halen hoe promovendi hun promotieonderzoek doorlopen en in hoeverre zij vrij zijn in het bepalen van de koers.
- (3) Als afsluiting zal er vanuit bovenstaande analyse geconcludeerd kunnen worden wat voor een invloed de verandering van het financieringslandschap uitoefent op promovendi in het verloop van hun onderzoek.

Onderzoeksvraag:

Wat voor invloeden heeft de verandering van het financieringslandschap op huidige onderzoekers/promovendi in het verloop van hun onderzoek?

Deelvragen:

- Wat voor ontwikkeling heeft de Nederlandse universiteit doorgemaakt met betrekking tot de uitoefening van wetenschappelijk onderzoek vanaf begin 19^e eeuw?
- Wat zijn de verschillen tussen de eerste, tweede en derde geldstromen?
- Hoe liggen de verhoudingen tussen de drie geldstromen op basis van geldverschaffing aan wetenschappelijk onderzoek?
- Wat voor een proces moet een onderzoeker doorlopen om een financieringsbron voor zijn/haar onderzoek te verkrijgen?

2. Financieringsbronnen voor wetenschappelijk onderzoek

De financiering van onderzoek is in toenemende mate complex geworden. Dit is niet altijd zo geweest. Lange tijd was de financiering van onderzoek juist eenvoudig georganiseerd.¹ De geldstromen voor wetenschappelijk onderzoek worden onderverdeeld in drie categorieën: de eerste, twee en derde geldstroom. De eerste geldstroom omvat kort gezegd een geldstroom die van de overheid rechtstreeks aan de universiteiten wordt verschaft. De tweede geldstroom is een geldstroom die niet rechtstreeks wordt verschaft aan de universiteit, maar via tussenorganisaties zoals het NWO en KNAW. Deze intermediaire organisaties nemen hierbij een deel van de overheidstaken uit handen wat betreft de financiering van onderzoek in Nederland. Als laatst bestaat de derde geldstroom voor universiteiten uit contractinkomsten die zowel met bedrijven, overheid, collectebusfondsen en het buitenland kunnen worden afgesloten. Hieruit wordt duidelijk dat er drie belangrijke financieringsbronnen bestaan, ten eerste de overheid, daarnaast bedrijven en tot slot het buitenland die vaak geld verschaffen door middel van Europese fondsen.²

De overheid meent de keuzes van onderzoeksprioriteiten aan de wetenschappers over te laten. Echter voor onderwerpen die volgens de overheid van maatschappelijk en/of economisch belang zijn, trekken zij extra geld uit. Op basis van deze doelstelling zijn de onderzoeksgebieden van genomics, ICT en nano-technologie verkozen tot nationale onderzoeksprioriteiten waardoor hiervoor extra geld wordt vrijgemaakt. Bovendien heeft het kabinet in 2009 besloten dat er vier projecten lopen op het gebied van hersenonderzoek, biodiversiteit, kernfusie en supersnelle netwerkverbindingen die beschouwd moeten worden als topprojecten. Door extra investeringen in deze vier projecten wil de Nederlandse overheid een signaal afgeven: ‘dat Nederland volop meedraait in de internationale wetenschappelijke top’.³ Door de keuzes die de overheid maakt, namelijk door extra investeringen in de onderzoeken te steken die naar hun idee voor maatschappelijk en/of economisch belang gelden, bepaalt de overheid daarmee de verhoudingen binnen de gehele wetenschap.

¹ Ratheanu

² <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/wetenschap/financiering-wetenschap>

³ <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/wetenschap/nationale-onderzoeksprioriteiten>

2.1 Van Humboldtmodel naar managementuniversiteit

De betekenis van wetenschappelijk onderzoek en haar positionering in de maatschappij is continu onderhevig aan verandering. De universiteit diende in het begin van de 20^e eeuw in eerste instantie vooral voor de training van de bestuurlijk-politieke elite. Echter het Duitse Humboldt-model vanuit de 19^e eeuw oefende zeker ook haar invloed uit op de Nederlandse universiteiten. Een invloed die tot op de dag van vandaag zichtbaar is, namelijk in de taakomschrijving van universitaire medewerkers die een combinatie omvat van het zich zowel begeven in het onderwijs als in het onderzoek doen. De aristocraat Wilhelm von Humboldt propageerde het bildungsideaal, deze hang naar individuele ontwikkeling zorgde voor een nieuwe inrichting van gymnasia en universiteiten. Het onderwijs vormde een betrekkelijk autonoom veld en dit model werd door een groot deel van de westerse wereld overgenomen. Het Humboldtmodel bleek een zelfversterkend systeem, verbetering van het onderwijs leidde tot een groei van het onderzoek. Echter vanaf 1870 ontstond er een industriële lobby die pleitten voor technologisch of toegepast onderzoek. De Duitse universitaire hoogleraren zagen dit als een bedreiging van hun academische vrijheid. Toch ontstonden er hogescholen die recht kregen op promotie, in Nederland was dit de Technische Hogeschool in Delft in 1905. Er ontstond een directe samenwerking tussen staat en industrie en grote onderzoeksinstituten vestigden zich die geheel los stonden van de universiteit. Door deze opkomst werden de universiteiten beïnvloedt waardoor zij zich steeds meer gingen richten op kennisproductie.

In 1945 sprak het kabinet zich uit voor het krachtig stimuleren van de wetenschapsbeoefening. De argumenten varieerden van het bijdragen aan de materiële welvaart tot het volk behoeden voor cultuurpessimisme en de schrik van de atoombom. Oftewel de maatschappelijke functionaliteit waren op dat moment nog veel breder dan enkel economisch. Toch had zich al een belangrijke verschuiving plaatsgevonden vergeleken met voor de oorlog. De universiteit was een instituut geworden dat het product 'kennis' voortbracht waarvan de maatschappij als geheel van moest kunnen profiteren in plaats van een instituut die vorming bijbracht aan haar studenten. Echter de hoogleraren en onderzoekers konden op dit punt nog zelf bepalen over de inhoud van hun eigen onderzoek.

In de jaren zeventig bleef dit patroon van onderzoek doen hetzelfde, de autonome universiteiten tegenover de staatsgefinancierde instituten met gefocuste onderzoeksprogramma's. Maar sinds de jaren '80 trekt de staat zich steeds verder terug uit de maatschappij. Dit begon bij Margaret Thatcher, die de overheidsfinanciering van Britse universiteiten terugbracht met 11 procent, overige westerse landen, waaronder Nederland,

namen deze maatregelen over. Door deze maatregelen is de vrij beschikbare onderzoeksruimte in Nederland, de ‘eerste’ geldstroom, sterk onder druk komen te staan. De laatste 30 jaar heerst het idee dat universiteiten hun onderzoek in dienst moeten stellen van de maatschappij, oftewel de markt. Amerikaanse presidenten Reagan, Bush, Clinton en Bush hebben bijgedragen aan dit idee van onderzoekscompetitie in de nationale economie. De Bayh-Dole Act uit 1980 was hierbij van grote ideologische betekenis. Universiteiten konden op dit moment niet alleen meer inkomsten behouden uit eigen patenten, maar ze werden ook verplicht om de inkomsten zo hoog mogelijk op te voeren door samenwerking met de industrie. Nederland heeft dit Amerikaanse discours vol enthousiasme overgenomen, waardoor het bedrijfsleven moet worden aangeboord als inkomstenbron voor wetenschappelijk onderzoek.

Ondanks deze terugtrekking van de overheid op financieel gebied worden er wel steeds specifiekere eisen gesteld aan de onderzoeksbudgetten voor universiteiten. Zo is het aandeel van inhoudelijk omschreven programma’s bij de verdeling van onderzoeksgeld van het NWO gestegen. Dit zorgt voor een indirecte en directe beïnvloeding van de eerste geldstroom. Indirect een inhoudelijke beïnvloeding van het zogenaamd vrije onderzoek, directe beïnvloeding door matching, waarbij de universiteit verplicht wordt om een deel van haar onderzoeksruimte toe te voegen aan een vanuit een programma bekostigd onderzoek. De verplichting tot matching heeft geleid tot een zekere ‘matchingproblematiek’. Volgens universiteiten is de vrije basisfinanciering niet voldoende om te kunnen matchen naar de omvang die verlangd wordt. De matchingsverplichting leidt ertoe dat de vrije basisfinanciering niet meer vrij te besteden is doordat het gestuurd wordt door de externe financiering⁴. Een laatste kwantitatieve invloed is dat onderzoeksfinanciering afhankelijk wordt van het succes van universiteiten in de tweede geldstroom. Nog van groter belang is een wijziging in het personeelsbeleid van 2003, het Universitair Functie Ordenen (UFO). Hierin worden universitair docenten, hoofddocenten en hoogleraren verplicht om acquisitie te plegen, oftewel zij worden verplicht om tweede- of derde geldstroomcontracten binnen te halen. Deze acquisitieverplichting bestaat niet in deze vorm in de Verenigde Staten of in de ons omringende landen. Deze maatregel zorgt er onder andere voor dat geldverstreckende instanties zoals het bedrijfsleven, de eerste geldstroom inhoudelijk in toenemende mate kunnen beïnvloeden, ook al is de omvang van externe onderzoeksfinanciering klein. Daarbij geldt de acquisitieverplichting ook als voorwaarde voor promoveren in Nederlandse

⁴ Rathenau

universiteiten.

Vroeger werd in vrijheid gedaan onderzoek gerechtvaardigd met het feit dat het op lange termijn de basis legt voor technologische doorbraken. Hier is geduld voor nodig, een tussenpoos van twintig jaar of meer tussen een fundamentele vinding en haar praktische toepassing is heel gewoon. Tegenwoordig vinden politici dat universiteiten hun kennis onvoldoende gebruiken voor economische ontwikkeling. Vorige minister van onderwijs, Maria van der Hoeven, bewijst dit. In 2006 verwonderde zij zich dat universitaire medewerkers publieke middelen aanwenden om naar eigen inzicht onderzoek te verrichten. ‘En, zo zei de minister, zolang de universiteiten niet helderder aangeven wat ze met de eerste geldstroom doen, zullen ze geen cent extra krijgen.’

2.2 Financiering universitair onderzoek

De overheid neemt van de drie financieringsbronnen 36% op haar rekening met een bedrag van ruim € 3 miljard per jaar. Dit houdt in dat bedrijven en het buitenland gezamenlijk 64% van de wetenschappelijke financiering op zich nemen, oftewel een bedrag dat in de buurt komt van €5,5 miljard per jaar.

De overheid besteed haar geld ten eerste uit aan de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) en aan de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW). De eerstgenoemde organisatie verstrekt ruim €500 miljoen euro aan 5300 wetenschappers aan universiteiten, aan de eigen instituten en andere instellingen. Het geld van het NWO wordt dus niet enkel verstrekt aan universiteiten. De KNAW staat niet gelijk aan het NWO, het is een genootschap van tot lid gekozen onderzoekers op basis van hun wetenschappelijke verdiensten. Het verkrijgt een geldbedrag van jaarlijks €130 miljoen euro om een reeks aan taken uit te voeren: het bewaken van wetenschapskwaliteit; het adviseren over wetenschapsbeoefening en het bevorderen van (inter)nationale wetenschappelijke samenwerking. Het geld wordt besteed aan ‘wetenschappelijk onderzoek en collectiebeheer en –ontsluiting door de eigen instituties’.⁵

Ook internationale organisaties worden niet vergeten, zij krijgen een deel van het overheidsbudget dat ongeveer € 200 miljoen euro beslaat. Onder internationale organisaties vallen organisaties zoals Cern voor kernenergieonderzoek, Esa voor ruimtevaart en buitenlandse onderzoekers. Hoewel hierbij genoteerd wordt dat de geldverschaffing van

⁵ <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/wetenschap/financiering-wetenschap>

Nederlandse kennisinstellingen hoger ligt dan de geldverschaffing richting het buitenland.

Tot slot een grote geldafnemer is Agentschap NL, een onderdeel van het ministerie van Economische Zaken. Het voert opdrachten uit in teken van innovatie en duurzaamheid van verschillende ministeries, zoals de ministeries van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, Buitenlandse Zaken, Verkeer en Waterstaat, en Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en uiteraard van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Agentschap NL is een organisatie ontstaan uit een samenvoeging van drie andere organisaties waaronder SenterNovem. SenterNovem had in 2006 € 1,5 miljard in beheer.⁶

De verhouding tussen private en publieke financiering van wetenschappelijk onderzoek in Nederland neemt toe in het voordeel van de private sector. In 2003 hebben bedrijven een aandeel van 51% in de financiering waar de overheid een aandeel van 36% heeft. Het grootste deel komt vanuit het ministerie van OCW, een aandeel van 68% in 2005. Het ministerie van EZ volgt dit op met 14 procent en het LNV met 6%. Iets meer dan 70% hiervan is bestemd voor de eerste geldstroom voor universiteiten. Een ander deel gaat naar het buitenland voor onder andere internationale onderzoeksorganisaties als CERN en ESA. De buitenlandse financiering stijgt ook en kent een aandeel van boven de 10% van het gehele onderzoeksbudget. Buitenlandse financiering bestaat voornamelijk uit private financiering van industriële research, maar ook vanuit Europese kaderprogramma's. Daarnaast neemt de publieke financiering af als percentage van het Bruto Binnenlands Product, die ondertussen op ongeveer 0,62% ligt. Ondanks de afname van publieke financiering komt 80% van de universitaire middelen van de overheid, bedrijven hebben hier slecht een aandeel van 8% in. Aan publieke onderzoeksinstellingen omvatten zij wel een substantieel aandeel van 17%.

De eerste geldstroom is in reële termen bijna verdubbeld vanaf eind jaren '80. Projectfinanciering is in dezelfde periode vijfmaal hoger geworden. De omvang van de eerste geldstroom werd in eerste instantie toegedeeld op basis van studentaantallen. Echter vanaf 1992 is er een trend ontstaan dat de toewijzing van middelen daarbij plaatsvindt op basis van prestaties, slechts 15% werd toegewezen op basis van de omvang van het onderwijsdeel. In 1997 werd de afhankelijkheid van studentaantallen nog eens verkleind.

De tweede geldstroom veranderd doordat men zich steeds meer richt op toegepast en interdisciplinair onderzoek, maar vooral door de enorme ontwikkeling van financieringsprogramma's. Het NWO wijst middelen toe op basis van voorstellend die door

⁶ <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/wetenschap/financiering-wetenschap>

peers zijn beoordeeld, er zijn ondertussen meer dan 150 subsidievormen. Het NWO heeft ook de taak gekregen om met vakministeries in overleg te gaan om onderzoeksprogramma's te ontwikkelen. Tot slot formuleert het NWO ook sinds enkele jaren algemene beleidsprioriteiten die aansluiten bij de wetenschappelijke en maatschappelijke prioriteiten.

2.3 Financieringsvormen

De verdeling van financiering op basis van de eerste, tweede en derde geldstroom is lang niet meer zo eenvoudig. In de praktijk kunnen we 1 negen verschillende financieringsvormen worden onderscheiden; zeven vanuit Nederlandse financiers en twee van internationale financiers. Het Rathenau Instituut heeft een tabel samengesteld van deze financieringsvormen op basis van drie peilers: de aard, de missie en de schaal.⁷

Tabel 4 De negen financieringsvormen

Financieringsvorm	Aard	Missie	Schaal
1 Contract	Project	Doelgericht	Kleinschalig *
2 Open competitie	Project	Vrij	Kleinschalig
3 Thematische competitie	Project	Doelgericht	Kleinschalig
4 Consortia competitie	Project	Vrij of doelgericht	Grootschalig
5 Doelgerichte basisfinanciering	Basis	Doelgericht	Grootschalig
6 Infrastructuur en apparatuur	Basis	Doelgericht	Divers
7 Vrije basisfinanciering	Basis	Vrij	Grootschalig
8 Internationaal (instituten, programma's)	Basis	Vrij of doelgericht	Meestal grootschalig
9 Europese Financiering **	Project	Doelgericht	Divers

De eerste financieringsvorm is het contractonderzoek. Bij deze financieringsvorm bepaalt de opdrachtgever het doel van het onderzoek en laat dit uitvoeren door een onderzoeksorganisatie. Het is meestal een op zichzelf staand project, oftewel geen onderdeel

⁷ Rathenau

van een onderzoeksprogramma. Omdat het om afzonderlijke projecten gaat, bepaalt de financier het budget per jaar en kan dit in de loop van het budgetjaar ook veranderen. De financieringsvorm neemt toe in het geheel maar kent grote fluctuaties.

De tweede financieringsvorm is de open competitie. Hierbij stelt de financier geld beschikbaar, maar het thema van de onderzoeksprojecten wordt bepaald door de onderzoekers. Het NWO maakt onder andere gebruik van zo'n programma waarbij onderzoekers zelf hun onderzoeksprojecten kunnen aandragen. De open competitie kent een duidelijk stabiele groei en kende twee pieken in 1990 en 2001. Open competitie omvat een groot deel van de projectfinanciering en ongeveer 7,5% van de totale financiering, gelijk aan 300 miljard.

De derde financieringsvorm is de thematische competitie. Bij deze vorm worden middelen ter beschikking gesteld die nodig zijn voor onderzoek in een bepaald gebied of op thema. De allocatie van de middelen wordt overgelaten aan programmacommissies en/of programmabureaus. Deze programma's hebben over het algemeen tot doel om de onderzoekscapaciteit in een bepaald gebied op te bouwen. Thematische competitie kende na een stijging in 1992 een piek en daarna weer een daling, momenteel staat het op 7,5% van de totale financiering.

De vierde financieringsvorm is de consortiacompetitie. Een relatief nieuwe vorm waarbij een financier geld beschikbaar stelt voor een beperkt aantal consortia. Deze consortia moeten ervoor zorgen dat in een bepaald onderzoeksgebied middelen worden geconcentreerd en coördinatie wordt versterkt, het creëren van focus en massa. Door kennisinstellingen en bedrijfsleven bij elkaar te brengen wordt de zogenaamde 'kennisparadox' bestreden. De totale omvang is relatief klein maar de laatste tien jaar heeft de consortiacompetitie veel aandacht gekregen.

De vijfde financieringsvorm is de doelgerichte basisfinanciering. Deze vorm van basisfinanciering wordt geleverd aan onderzoeksinstituten, maar de financier geeft aan waar de middelen aan besteed moeten worden. Deze vaak thematische keuze baseert zich zowel op de doelen van de financier als de missie van het instituut. Er gaan hier vaak intensieve onderhandelingen aan vooraf. Nominaal blijft deze financieringsvorm vanaf de jaren tachtig gelijk, reëel is er dus sprake van een lichte daling. Op dit moment staat doelgerichte basisfinanciering op 7,5% van de totale financiering.

De zesde financieringsvorm is infrastructuur en apparatuur. Deze financieringsvorm werd verstrekt aan onderzoeksinstituten om alle benodigde infrastructuur en apparatuur te regelen. De specifieke middelen zijn hiervoor vanaf de jaren negentig nominaal gedaald.

Onderzoeksinstituten worden steeds meer zelf verantwoordelijk gehouden voor dergelijke uitgaven. Hierdoor is deze financieringsvorm nu onderdeel geworden van de vaste basisfinanciering of zij worden gefinancierd via consortia- of open competities.

De zevende financieringsvorm is de vrije basisfinanciering. Deze financieringsvorm wordt geleverd aan onderzoeksinstituten om de gelden vrij te kunnen besteden. Deze vorm blijft in de loop van de jaren stijgen. 90% van deze basisfinanciering komt van het ministerie van OCW, 75% van dit totaal is bestemd voor universitair onderzoek. Basisfinanciering omvat 60% van de totale omvang aan financiering.

De achtste en negende financieringsvormen zijn de internationale programma's en Europese financiering. Deze financieringsvormen hebben de sterkste ontwikkeling doorgemaakt en is een van de grote vormen van projectfinanciering. Europese kaderprogramma's die researchinstituten, universiteiten en bedrijven geld verlenen, hebben hetzelfde doel als thematische competitie. Daarbij wordt de samenwerking tussen onderzoekers op Europees niveau gestimuleerd.

Naast de financieringsvormen kunnen er drie beleidsterreinen onderscheiden worden die elk een eigen patroon heeft van financieringsvormen en het onderzoek dat het financiert. Deze drie terreinen zijn: het wetenschapsbeleid, het technologiebeleid en het onderzoeksbeleid van de vakministeries. In het wetenschapsbeleid maakt men vooral gebruik van vaste basisfinanciering en open en thematische competities. In het technologiebeleid is er een erg grote variatie tussen financieringsvormen en dit fluctueert ook sterk. De vakministeries blijken een sterke voorkeur te ontwikkelen voor een bepaalde financieringsvorm en deze kunnen sterk van elkaar verschillen. Fluctuaties in de omvang van een bepaalde financieringsvorm duidt dan ook vaak op een verandering binnen een beleidsterrein in plaats van op het overheidsbeleid in het algemeen.

De financiering van onderzoek was in 1975 nog overzichtelijk georganiseerd. Er was sprake van een beperkt aantal geldstromen tussen overheid en onderzoeksinstituten. Het merendeel van het onderzoek werd gefinancierd op basis van directe relaties tussen de overheid en instellingen, de basisfinanciering. Er was sprake van beperkte projectfinanciering. Naarmate de jaren verstreken weerspiegelt de organisatie van financiering een actief wetenschaps- en technologiebeleid. Vooral vanaf de jaren negentig ontstonden er programma's en regelingen tussen de overheid en de onderzoeksinstituten om onderzoek en innovatie te stimuleren, ook het Europees kaderprogramma kreeg een nieuwe organisatielaag. Thematische programma's in de tweede geldstroom nemen toe en meer stimuleringsregelingen worden geïmplementeerd. Het aantal samenwerkingsverbanden tussen

publieke en private onderzoeksorganisaties neemt toe waardoor er ook een nieuwe organisatorische laag ontstond van tijdelijke onderzoeksorganisaties. De financiering in 1975 had enkel tot doel om onderzoekscapaciteit te creëren en kwaliteit te bevorderen, in 2005 is er een behoefte ontstaan vanuit de overheid om specifieke doelen te stellen, specifiekere voorwaarden te scheppen en correcties aan te brengen.

2.4 Projectfinanciering

Projectfinanciering voor wetenschappelijk onderzoek is de afgelopen dertig jaar sterk toegenomen, een vertienvoudiging tussen 1975 en 2005. Men kan vier niveaus onderscheiden in projectfinanciering, namelijk de financiers, de tussenorganisaties die het geld verdelen, programma's en regelingen en de instellingen die het geld ontvangen.

Projectfinanciering draait niet enkel meer om kwaliteit te stimuleren maar er is een reeks aan nieuwe doelstellingen ontstaan. Persoonsgerichte subsidies zijn hier een voorbeeld van, waar het idee achter schuilgaat dat vernieuwing afhangt van individuele excellentie. Grootschalige faciliteiten zouden nodig zijn om het onderzoekssysteem te laten functioneren. Bovendien geeft de aard van nieuwe instrumenten aan dat financiering er ook toe dient om het functioneren van het onderzoekssysteem te beïnvloeden.

Projectfinanciering gaat samen met een verschuiving van bevoegdheden. De overheid trekt zich terug in het besturen waardoor instellingen meer autonomie zouden moeten krijgen zodat ze eigen strategieën, doelstellingen en positionering kunnen verwezenlijken. Echter deze bevoegdheden vallen door carriersubsidies, investeringsschema's en trans-organisatorische samenwerkingsverbanden weer buiten zeggenschap van de instelling.

Daarbij heeft projectfinanciering voor de opkomst van een nieuwe organisatorische laag gezorgd in het wetenschapssysteem. Consortia en regieorganen zijn bedoeld om onderzoek te coördineren en er worden mogelijkheden geboden om nieuwe allianties te vormen tussen maatschappelijke organisaties en financiers. Het leidt echter ook tot een toenemende complexiteit.

3. Aanvraagproces van onderzoeksfinanciering

3.1 Laurens Hessels

Rathenau Instituut Den Haag (2010)

Onderzoeker naar coördinatie in het Nederlandse wetenschapssysteem.

Milieuchemie en Wetenschapsfilosofie gestudeerd aan de UvA.

Promotieonderzoek 'Science and the Struggle for Relevance' (2006-2010)
Universiteit Utrecht.

Laurens onderzocht hoe universitaire onderzoekers omgaan met mogelijke praktische toepassingen van hun werk. Zijn proefschrift 'Science and the Struggle for Relevance' levert een bijdrage aan het debat over veranderingen in het wetenschapssysteem, en de vermeende verschuiving richting 'Mode 2 kennisproductie'. Financieringsinstellingen voor onderzoek vragen steeds meer om onderzoek dat bijdraagt aan maatschappelijke doelen (beleid, productontwikkeling of economische groei), maar werkgevers zoals kennisinstellingen en universiteiten rekenen juist vooral af op het aantal afgeleverde wetenschappelijke artikelen. Hoe universitaire onderzoekers omgaan met deze spagaat, laat Laurens Hessels zien in zijn proefschrift. In veel vakgebieden hebben wetenschappers steeds meer contact met bedrijven, beleidsmakers of andere kennisgebruikers. Om voldoende financiering binnen te halen, beloven onderzoekers te zullen bijdragen aan duurzame landbouw, een tolerante samenleving of de ontwikkeling van nieuwe medicijnen. Echter, voor een succesvolle carrière is het voor wetenschappers vooral belangrijk om veel artikelen te publiceren in prestigieuze wetenschappelijke tijdschriften. Sinds de opkomst van bibliometrische onderzoeksevaluaties in de jaren tachtig van de vorige eeuw zijn artikelen veranderd van een communicatiemiddel in een doel op zich.

- ◆ Op welke datum bent u gepromoveerd?
- ◆ Kunt u kort het onderwerp van uw proefschrift omschrijven?
- ◆ Hoe bent u op dit onderzochte thema gekomen?
- ◆ Heeft u uw onderwerp naderweg in het onderzoek aangepast en om welke redenen?
- ◆ U spreekt in u onderzoek over het feit dat onderzoekers zich moeten aanpassen aan de standaard van relevantie of deze proberen te beïnvloeden, wat heeft dit volgens u voor gevolgen?
- ◆ Door wie is de standaard van relevantie bepaald en levert deze standaard geen inbreuk op de oorspronkelijke rol van wetenschappelijk onderzoek? (Het leveren van een onafhankelijk onderzoek, objectiviteit)

- ◆ U merkt op in uw onderzoek dat de strijd om relevantie zich voornamelijk afspeelt op basis van maatschappelijke relevantie om daarmee financiering te verkrijgen voor het onderzoek. Denkt u dat er een verschil in tussen wát relevant gevonden wordt door de drie verschillende geldstromen?
- ◆ Één van uw aanbevelingen in uw proefschrift is het herstellen en bewaken van de onvoorwaardelijke lumpsumsubsidie voor universitair onderzoek, wat zijn volgens u de gevolgen voor wetenschappelijk onderzoek als dit niet gedaan wordt?
- ◆ Een andere aanbeveling is het versoepelen van de ‘valorisatie’ voorwaarden voor financiering van het NWO. Wat zijn volgens u de gevaren van strenge valorisatie voorwaarden?
- ◆ Hoe ziet u de verhouding tussen toegepast en fundamenteel onderzoek? Beschouwt u de tendens richting toegepast onderzoek als positief of negatief?
- ◆ U noemt drie grote veranderingen die de universiteit de afgelopen 30-35 jaar heeft ondergaan; de diversificatie van financiering, toenemende prestatie evaluaties en een veranderende kijk op de plaatsing van de universiteit in de samenleving. Waaraan zijn deze veranderingen volgens u te danken en leidt dit niet tot een daling in waarde van wetenschappelijk onderzoek?
- ◆ Kunt u kort uitleggen wat bibliometrische onderzoeksevaluatie is en wat voor invloed dit heeft op promovendi/onderzoekers en hun onderzoeksresultaten?
- ◆ De criteria voor promotie zou zich moeten verbreden van kwantitatief naar kwalitatief. Denkt u dat dit mogelijk is in een tijd waarin juist gekort wordt op zoveel aspecten binnen de universiteit?
- ◆ Wat is het fundamentele verschil tussen de mode1 en mode2 kennisproductie van M. Gibbons en hoe verhoudt deze verschuiving richting mode2 zich met betrekking tot de financiering van wetenschappelijk onderzoek?
- ◆ Slaughter en Leslie hebben het in uw onderzoek over academisch kapitalisme. Ze zeggen dat onderzoekers worden geduwd in de richting van academisch kapitalisme. Bent u het hier mee eens?
- ◆ Heeft u een slotopmerking over de relatie tussen de (on)afhankelijkheid van onderzoekers/promovendi en hun financieringsbron?

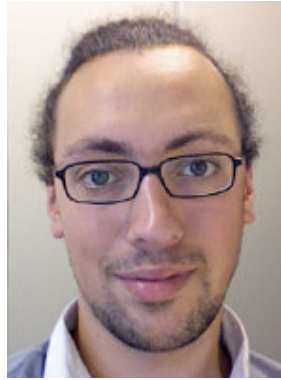
Expertise: Atlantische geschiedenis,
 Geschiedenis van sociale bewegingen,
 Koloniale geschiedenis

3.2 Karwan Fatah
Leiden

Geschiedenis, Hogeschool van Amsterdam
(1998-2003)

Geschiedenis, Universiteit van Amsterdam
(2004-2005)

MA, Social Economic History (2005 –
2008)

Karwan studeerde in 2008 af aan de Universiteit van Amsterdam waar hij de onderzoeksmaster Sociale en Economische Geschiedenis volgde. Zijn masterscriptie ging over de Curaçaose revolutie van 1796, Politieke strijd en partijvorming tijdens het wegvallen van de Nederlandse koloniale macht.

Overige publicaties van Karwan Fatah zijn 'De opkomst van Pim Fortuyn. Een analyse van de aanloop naar de onvrede', Skript 28.3 (2007) 5-18. en 'Een Friese Schipper in Franse krijgsgevangenschap', De Vrije Fries 87 (2007) 143-172.

Karwan is daarnaast sinds oktober 2010 een vertegenwoordiger in de promovendiraad van de Leidse Universiteit en lid van het management team van het Instituut Geschiedenis. Sinds september 2008 is Karwan bezig met zijn promotieonderzoek in Atlantische studies. Hij wil de rol van Paramaribo onderzoeken als een Atlantisch knooppunt.

- ◆ Kunt u kort het onderwerp van uw proefschrift omschrijven?
- ◆ Hoe bent u op dit onderzochte thema gekomen?
- ◆ U bent begonnen met u promotieonderzoek in 2008. Wat is uw eerste stap geweest na uw besluit om te willen promoveren?
- ◆ Voordat u uw onderzoek begon, heeft u goed nagedacht over de financiering van uw onderzoek of had u al een idee hoe u uw onderzoek van plan was te gaan financieren? Had u bijvoorbeeld een voorkeur voor financiering door de eerste, tweede of derde geldstroom?
- ◆ Wat voor rol hebben uw promotoren gespeeld in het begin van het proces?
- ◆ Bij wie kon u als promovendus terecht aan het begin van het onderzoek met betrekking tot de praktische kant (zoals financiering) van het onderzoek?
- ◆ Hoelang heeft uw zoektocht naar financiering geduurd?

- ◆ Heeft u ook gemerkt dat uw onderzoek een onderwerp bevat die niet of juist wel aantrekkelijk is voor financiers om te financieren?
- ◆ Als u eenmaal bevestiging heeft van de financiering van het onderzoek, wordt er dan een overeenkomst of iets dergelijks getekend door beide partijen?
- ◆ [Zo ja, Staan in deze overeenkomst ook zekere voorwaarden jegens de uitkomsten van het onderzoek?]
- ◆ Op wat voor wijze krijg u financiering, door middel van salaris, wordt apparatuur vergoed, etc?
- ◆ Spelen de promotoren ook enige rol in het regelen van deze praktische zaken, of enkel inhoudelijk bij het onderzoek?
- ◆ Moet u tijdens uw onderzoek het de financier up-to-date houden over de voortgang van het onderzoeksproject? Zo ja, hoe vaak? En inhoudelijk hoe diepgaand?
- ◆ Heeft u het idee dat een financier invloed kan uitoefenen op het uiteindelijke resultaat van een onderzoeksproject of promotieonderzoek?
- ◆ Heeft u zelf uw onderwerp naderweg in het onderzoek aangepast en om welke redenen?
- ◆ U bent nu een aantal jaar bezig met uw promotieonderzoek. Heeft u daarbij een deadline?
- ◆ Spelen deadlines een belangrijke rol in positieve of negatieve zin in uw onderzoeken?
- ◆ Verschillende onderzoekers voelen zich bedreigd in hun vrijheid tot wetenschappelijk onderzoek door de toenemende invloed van projectgebonden geldstromen. Ervaart u dit ook?
- ◆ Uw expertise is Atlantische en koloniale geschiedenis maar ook sociale bewegingen. Denkt u dat er binnen de universiteit een sociale beweging zou kunnen ontstaan van studenten, promovendi, docenten en universitair personeel om de toenemende invloed van het bedrijfsleven tegen te gaan?
- ◆ U bent sinds oktober 2010 de vertegenwoordiger in de promovendiraad. Wat kan deze raad voor promovendi betekenen met betrekking tot de financiering van promotieonderzoeken?
- ◆ Kunt u zeggen dat financiering van promotieonderzoek een veelbesproken item is?
- ◆ [Zo ja, wat zijn hierin de problemen/gedachtes?]

- ◆ Gaat u ook regelmatig in overleg met het College van Bestuur? Heeft het CvB veel invloed op de financieringsregeling van promotieonderzoeken of ligt dit grotendeels bij de overheid?
- ◆ [Zo ja, wat denkt u dat het College van Bestuur op dit moment moet veranderen of juist moet behouden met betrekking tot de financiering van promotieonderzoek?]
- ◆ Heeft u een slotopmerking over de relatie tussen de (on)afhankelijkheid van promovendi en hun financieringsbron?

3.3 Zihni Ozdil

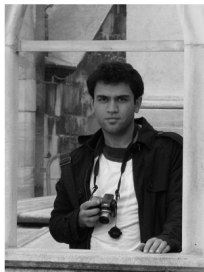
Rotterdam

Rechten, Leiden Universiteit (2000-2001)

Geneeskunde, Erasmus Universiteit (2001-2002)

BA, Geschiedenis, Erasmus Universiteit (2002-2007)

MA, Geschiedenis, Erasmus Universiteit (2007-2010)

Zihni Ozdil is wetenschappelijk docent maatschappijgeschiedenis en promovendus aan de Erasmus Universiteit, Faculteit Geschiedenis en Kunst. Zijn promotieonderzoek focust zich op de interactie tussen religieuze minderheden en het Turkse seculariseringproces tijdens de 'Eerste Republiek' (1923-1960). Daarnaast is hij voorzitter van de jongerenredactie Confetti van 'De Unie in Debat'. Hierbij organiseert hij debatten en overige activiteiten over verschillende sociale problemen in Nederland.

In 2009 heeft Zihni gewerkt aan een onderzoeksproject voor het NWO over het assimilatie/integratieproces van Arabisch-Amerikanen en Turkse Nederlanders vanuit een vergelijkend perspectief. Interesseelden van Zihni Ozdil draaien voornamelijk over de relatie tussen 'macht' en de 'ander'.

- ◆ Kunt u kort het onderwerp van uw proefschrift omschrijven?
- ◆ Hoe bent u op dit onderzochte thema gekomen? Ziet u het als een logisch voortvloeiend uit voorgaande projecten?
- ◆ U bent net begonnen met u promotieonderzoek. Wat is uw eerste stap geweest na uw besluit om te willen promoveren?
- ◆ Voordat u uw onderzoek begon, heeft u goed nagedacht over de financiering van uw onderzoek of had u al een idee hoe u uw onderzoek van plan was te gaan financieren? Had u bijvoorbeeld een voorkeur voor financiering door de eerste, tweede of derde geldstroom?
- ◆ Wat voor rol hebben uw promotoren gespeeld in het begin van het proces?
- ◆ Bij wie kon u als promovendus terecht aan het begin van het onderzoek met betrekking tot de praktische kant (zoals financiering) van het onderzoek?
- ◆ Hoelang heeft uw zoektocht naar financiering geduurd?
- ◆ Als u eenmaal bevestiging heeft van de financiering van het onderzoek, wordt er dan een overeenkomst of iets dergelijks getekend door beide partijen?
- ◆ [Zo ja, Staan in deze overeenkomst ook zekere voorwaarden jegens de uitkomsten van het onderzoek?]
- ◆ Op wat voor wijze krijg u financiering, door middel van salaris of wordt apparatuur vergoed, etc?
- ◆ Spelen de promotoren ook enige rol in het regelen van deze praktische zaken, of enkel inhoudelijk bij het onderzoek?

- ◆ U bent in 2009 bezig geweest met een project over het assimilatie/integratieproces van Arabisch-Amerikanen en Turkse Nederlanders vanuit een vergelijkend perspectief gefinancierd door het NWO. Merkt u zelf een groot verschil tussen het houden van een onderzoeksproject of een promotieonderzoek op basis van de relatie met de financier?
- ◆ Moest u tijdens uw onderzoek het NWO up-to-date houden over de voortgang van het onderzoeksproject? Zo ja, hoe vaak? En inhoudelijk hoe diepgaand? Is dit hetzelfde geval als met uw promotieonderzoek?
- ◆ Heeft u het idee dat een financier invloed kan uitoefenen op het uiteindelijke resultaat van een onderzoeksproject of promotieonderzoek? Zit er ook enig verschil naar uw idee tussen deze twee?
- ◆ Heeft u zelf uw onderwerp naderweg in het onderzoek aangepast en om welke redenen?
- ◆ U bent nu bezig met uw promotieonderzoek. Heeft u daarbij ook een deadline gesteld?
- ◆ Gaat u met een onderzoeksproject zoals u dat gehouden heeft voor het NWO anders om met deadlines? Door wie worden er dan bijvoorbeeld de deadlines gesteld?
- ◆ Spelen deadlines een belangrijke rol in positieve of negatieve zin in uw onderzoeken?
- ◆ Verschillende onderzoekers voelen zich bedreigd in hun vrijheid tot wetenschappelijk onderzoek door de toenemende invloed van projectgebonden geldstromen. Ervaart u dit ook?
- ◆ U heeft een sterk artikel geschreven over de huidige onderwijsbezuinigingen. Zo stelt u in een artikel dat de huidige bezuinigingen niet nodig zijn en dat het de taak is aan studenten om door dat ongefundeerde kader heen te prikken. Hoe ziet u de toekomst van wetenschappelijk onderzoek, en daarmee van promovendi als dit niet gedaan wordt?
- ◆ Momenteel worden bezuinigingen hard doorgevoerd door een neoliberale regering. Maar al vanaf de jaren tachtig kent de universiteit een tendens van bedrijfsinvloeden die toenemen en managementdenken die is overgenomen vanuit Europese verdragen. Denkt u dat het mogelijk is om dit proces binnen Nederlandse universiteiten tegen te houden?
- ◆ De overheid heeft korte tijd geleden gesproken over een bursalenstelen voor promovendi. Oftewel dat promovendi hun salaris moeten inleveren en er een studiebeurs voor terugkrijgen. Wat zal dit volgens u voor gevolgen hebben voor wetenschappelijk onderzoek?

- ◆ De politiek betoogt een sterke internationale concurrentiepositie te willen verwerven/behouden met betrekking tot wetenschappelijk onderzoek en daarbij een sterke 'kenniseconomie' te zijn. Hoe plaatst u in deze context de huidige onderwijsbezuinigingen?
- ◆ Heeft u een slotopmerking over de relatie tussen de (on)afhankelijkheid van promovendi en hun financieringsbron?

◆

3.4 Sjoerd Keulen

Amsterdam

Bachelor Geschiedenis, 15 september 2004

Bachelor Internationale Betrekkingen met keuzetaal Duits, 4 september 2006

Researchmaster Geschiedenis:
afstudeerrichting Politieke Cultuur, cum
laude, 26 april 2007

Master internationale betrekkingen, 29
augustus 2008

Sinds september 2008 promovendus aan het Instituut van Cultuur en Geschiedenis van de Universiteit van Amsterdam. Sjoerd wil in zijn promotieonderzoek tonen hoe tussen 1945, vanaf de Verzuiling en 2002 de politiek steeds op zoek ging naar een nieuwe stijl van politiek bedrijven. Zo is in de jaren tachtig de stijl van het bedrijfsleven de dominante stijl van democratisch leiderschap en openbaar bestuur geworden.

De overheid omarmde het managementdenken en het marktmechanisme als democratisch middel. De vraag die gesteld kan worden is of de managementstijl het democratisch openbaar bestuur bevordert of 'verbeterd' door toegenomen doelmatigheid, dan wel of het bedrijfsmatige model in strijd is met inspraak, medezeggenschap en verantwoording als verworvenheden van de 'gedemocratiseerde' democratie sinds de jaren zestig. Hierin worden onder andere de relaties, uitwisseling en netwerkvorming tussen openbaar bestuur en bedrijfsleven uitgewerkt.

Ook doet hij hiernaast een projectgebonden onderzoek van de UvA en VU in het kader van het Omstreden Democratieprogramma samen met prof. James Kennedy en Ronald Kroeze, gefinancierd door het NWO. Onderzoek naar Goed Leiderschap, 1960-2010 is een onderzoek

naar de historische ontwikkeling van leiderschap in de moderne (Nederlandse) democratie sinds 1960. Het project is getiteld: De omgang met nieuw leiderschap en het verleden door de beleidsmedewerker van morgen. Een van de veronderstellingen in dit onderzoek is dat als de ambtenarij meer historisch bewustzijn wordt geleerd ze beter kunnen reageren op het ogenschijnlijk wispelturige leiderschap. Daarom wordt er ter afsluiting van het onderzoek een training gegeven aan de top van de Nederlandse ambtenarij in samenwerking met de Algemene Bestuursdienst van het ministerie van Binnenlandse Zaken.

Een eerder onderzoeksproject 'de leiderschapscarrousel' werd al gefinancierd door deze Algemene Bestuursdienst van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en het Nederlands het Centrum voor Directeuren en Commissarissen.

Tot slot is Sjoerd sinds mei 2010 de vertegenwoordiger namens de Faculteit der Geesteswetenschappen in UvA-Pro. Dit is het promovendioverleg met vertegenwoordigers van alle faculteiten van de UvA dat overlegt met het College van Bestuur over alle zaken die een AIO aangaat; zoals arbeidsomstandigheden en loopbaanbegeleiding. Verder organiseert UvA Pro een aantal sociale activiteiten en lezingen over voor AIO's interessante thema's: zoals de End of the Year Lecture.

- ◆ Kunt u kort het onderwerp van uw proefschrift omschrijven?
- ◆ U heeft zich met eerdere en huidige projecten sterk beziggehouden met leiderschap in de politiek en het bedrijfsleven. Hoe bent u op dit onderzochte thema gekomen? Ziet u het als een logisch voortvloeiend uit voorgaande projecten?
- ◆ U bent begonnen met u promotieonderzoek in 2008. Wat is uw eerste stap geweest na uw besluit om te willen promoveren?
- ◆ Voordat u uw onderzoek begon, heeft u goed nagedacht over de financiering van uw onderzoek of had u al een idee hoe u uw onderzoek van plan was te gaan financieren? Had u bijvoorbeeld een voorkeur voor financiering door de eerste, tweede of derde geldstroom?
- ◆ Wat voor rol hebben uw promotoren gespeeld in het begin van het proces?
- ◆ Bij wie kon u als promovendus terecht aan het begin van het onderzoek met betrekking tot de praktische kant (zoals financiering) van het onderzoek?
- ◆ Hoelang heeft uw zoektocht naar financiering geduurd?
- ◆ Als u eenmaal bevestiging heeft van de financiering van het onderzoek, wordt er dan een overeenkomst of iets dergelijks getekend door beide partijen?

- ◆ [Zo ja, Staan in deze overeenkomst ook zekere voorwaarden jegens de uitkomsten van het onderzoek?]
- ◆ Op wat voor wijze krijg u financiering, door middel van salaris of wordt apparatuur vergoed, etc?
- ◆ Spelen de promotoren ook enige rol in het regelen van deze praktische zaken, of enkel inhoudelijk bij het onderzoek?
- ◆ U bent gelijktijdig bezig met een project over goed leiderschap gefinancierd door het NWO. Een eerder onderzoeksproject was ‘de leiderschapscarrousel’ die werd gefinancierd door deze Algemene Bestuursdienst van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en het Nederlands het Centrum voor Directeuren en Commissarissen. Merkt u zelf een groot verschil tussen het houden van een onderzoeksproject of een promotieonderzoek op basis van de relatie met de financierder?
- ◆ Moet u tijdens uw onderzoek het NWO up-to-date houden over de voortgang van het onderzoeksproject? Zo ja, hoe vaak? En inhoudelijk hoe diepgaand?
- ◆ Heeft u het idee dat een financierder invloed kan uitoefenen op het uiteindelijke resultaat van een onderzoeksproject of promotieonderzoek?
- ◆ Heeft u zelf uw onderwerp naderweg in het onderzoek aangepast en om welke redenen?
- ◆ U bent nu een aantal jaar bezig met uw promotieonderzoek. Heeft u daarbij een deadline?
- ◆ Ter afsluiting van het onderzoek van goed leiderschap wordt er een training gegeven aan de top van de Nederlandse ambtenarij in samenwerking met de Algemene Bestuursdienst van het ministerie van Binnenlandse Zaken. Door het feit dat het hier om toegepaste wetenschap gaat, wordt er dan een deadline gezet? Zo ja, door wie?
- ◆ Spelen deadlines een belangrijke rol in positieve of negatieve zin in uw onderzoeken?
- ◆ Zelf onderzoekt u in uw promotieonderzoek de managementstijl die sinds de jaren 80 steeds meer invloed uitoefent op het openbaar democratisch bestuur. U stelt hierbij zelf de vraag welke positieve en negatieve kanten hieraan kunnen zitten en wat zwaarder weegt. Binnen de universiteit vind er sinds de jaren tachtig ook een toenemende invloed plaats van het bedrijfsleven en management. Denkt u dat dit in het algemeen een positieve of negatieve ontwikkeling betreft?

- ◆ Verschillende onderzoekers voelen zich bedreigd in hun vrijheid tot wetenschappelijk onderzoek door de toenemende invloed van projectgebonden geldstromen. Ervaart u dit ook?
- ◆ U bent sinds mei 2010 de vertegenwoordiger namens de Faculteit der Geesteswetenschappen in UvA-Pro. Wat kan UvA-Pro voor promovendi betekenen met betrekking tot de financiering van promotieonderzoeken?
- ◆ Kunt u zeggen dat financiering van promotieonderzoek een veelbesproken item is?
- ◆ [Zo ja, wat zijn hierin de problemen/gedachtes?]
- ◆ U gaat regelmatig in overleg met het College van Bestuur van de UvA. Heeft het College van Bestuur veel invloed op de financieringsregeling van promotieonderzoeken of ligt dit grotendeels bij de overheid?
- ◆ [Zo ja, wat denkt u dat het College van Bestuur op dit moment moet veranderen of juist moet behouden met betrekking tot de financiering van promotieonderzoek?]
- ◆ Heeft u een slotopmerking over de relatie tussen de (on)afhankelijkheid van promovendi en hun financieringsbron?

4. Conclusie

5. Bronnenlijst

Bensing, J., 'Kwaliteit in beeld' *Nationale Raad van de Volksgezondheid* (2006)

Besselaar, van den, P. en Leydesdorff, L., *Past Performance as Predictor of Successful Grant Applications: A Case Study* (Den Haag 2007)

Bousquet, M., *How the University Works: Higher Education and the Low-Wage Nation* (New York 2008)

ERiC, *Handreiking evaluatie van maatschappelijke relevantie van wetenschappelijk onderzoek* (Den Haag 2010)

Klukhuhn, A., 'Liever de gifbeker; over de universiteit en de markt', *Ons Erfdeel* 42 (1999)

Köbben, A.J.F., en Tromp, H., *De onwelkome boodschap* (1999)

Kyle, H.R., *Documentary 'University Inc.'* (1999)

Lock, G. en Lorenz, C., 'Revisiting the university front' *Studies in Philosophy and Education* 26 (2007) 405-418.

Merkx, F. e.a., *Evaluation of Research in Context: A Quick Scan of an Emerging Field* (Den Haag 2007)

Miedema, F., 'De onbevredigende relatie tussen universiteit en industrie: publiek-private samenwerking loopt slecht' *De Academische Boekengids* 71 (2008)

Noorda, S., 'De professor te koop? Academisch kapitalisme op z'n Amerikaans', *De Academische Boekengids* 79 (2010)

OCW, *Het hoogste goed: strategische agenda voor het hoger onderwijs-, onderzoek- en wetenschapsbeleid en kennis in kaart* (2007)

<http://www.uu.nl/university/utrecht/nl/pages/default.aspx>

<http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/wetenschap/nationale-onderzoeksprioriteiten>

<http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/wetenschap/financiering-wetenschap>

Chunglin Kwa, 'Onderzoek aan de universiteiten: Een geschiedenis van de academische autonomie'